

Laatuporinat 2021: Koulutuksen laadunhallinta

Saija Halminen: Tervetuloa kuuntelemaan Lapin yliopiston Laatuporinat -podcast-sarjaa, jonka tavoitteena on käydä läpi esimerkiksi yliopiston laadunhallintaa, palautejärjestelmiä ja auditointia toiminnan kehittämistä varten. Toisessa jaksossa meillä on aiheena tänään koulutuksen laadunhallinta ja tässäkin keskustelussa meillä on kaksi vierasta Satu Uusiautti sekä saadaan myös vähän opiskelijan näkökulmaa Saralta. Joten haluatteko kertoa itsestänne vähän lisää?

Satu Uusiautti: No kiitos. Olen koulutuksesta vastaava vararehtori Uusiauttin Satu ja ehkä juuri tämä koulutuksen laadunhallinta on sitä, joka sattuu siihen minun toimenkuvani ytimeen.

Sara Heikkinen: Hei, minä olen Sara Heikkinen ja olen täällä Lapin yliopistossa kasvatustieteiden tiedekunnasta nyt maisterivaiheen opiskelija.

Saija Halminen: Satu, mistä sinun mielestä syntyy laadukas koulutus?

Satu Uusiautti: No koulutus on tietenkin sitä yliopiston perustehtävää, joka toivon mukaan sillä tavalla ilmentää eri näkökulmista katsottuna laadukkuutta, on suunnitelmallista ja sillä tavalla läpinäkyvästi toteutettu ja suunniteltu, että siellä näkyy se aito halu tuottaa laadukasta koulutusta ja ilmentää niitä arvoja, joita me koulutukselle yliopistona asetamme. Näitä arvoja ovat ensinnäkin tietoperustaisuus ja nimenomaan koulutuksessa kauttaaltaan; koulutuksen suunnittelussa ja kehittämisessä semmoisena peruselementtinä. Mutta sitten myös opetuksen yhteys meillä tehtävään tutkimukseen ja tietenkin muuallakin tehtyyn tutkimukseen eli tutkimusperustaisuus ja yhteys meidän taiteelliseen toimintaamme, kun ollaan tiede- ja taideyliopisto. Innovaatiotoimintaan ylipäättään. Mutta ihan siellä ytimessä, laadukkaan koulutuksen ytimessä, on se opiskelija. Ja opiskelijälähtöisyys on niitä perusarvoja, joka minun mielestäni laadukasta koulutusta ilmentää.

Saija Halminen: Joo. No sitten kun eri koulutuksia suunnitellaan, niin miten laatu näkyy siinä suunnittelutyössä?

Satu Uusiautti: No suunnittelutyössä laatu näkyy sillä tavalla, että jo siinä vaiheessa, kun ajatellaan niitä koulutuksen tavoitteita, niin määritellään koulutukselle laaditut osaamistavoitteet selkeästi ja pohditaan niitä myös tähän yliopiston strategiaankin linkittyen; että ne tavoitteet ovat strategian mukaisia ja että pystytään toteuttamaan sillä tavalla monipuolista laadukasta koulutusta. Mutta sitten niiden tavoitteiden asettamisesta, jos vielä ajatellaan eteenpäin koulutuksen suunnitteluun, niin se laatu näkyy siinä, että henkilöstö, opiskelijat, myös meidän ulkoiset sidosryhmämme osallistuvat aidosti siihen koulutuksen suunnitteluun niin, että siihen tulee se moninäkökulmaisuus ja huomioidaan erilaiset tavoitteet mihin koulutuksella myös vastataan.

Opiskelijan näkökulmasta tietysti se laatu näkyy myös siinä, että miten me määrittelemme opiskelijoiden työmääriä ja että ne määrittelykriteerit ovat läpinäkyvät, yhtenäiset ja kattavat. Esimerkiksi tämä European Credit Transfer System ECTS -järjestelmä on yksi, minkä avulla sitä opiskelijoiden työmäärää esimerkiksi suunnittelussa tarkastellaan ja pystytään sitä laatua sillä tavalla varmistamaan. Sitten se laatu näkyy opetusmenetelmissä, opetuksen ja oppimisen arvioinnissa, oppimisympäristöjen pohtimisesta. Siinä, että miten ne tukevat näiden osaamistavoitteiden saavuttamista. Kaiken kaikkiaan laatua ilmentää koulutuksen suunnittelussa

myös se, että palautetta hyödynnetään. Eli se, että tarkastelemme omia toteutuksia. Me otamme opiksi, mitä palautetta saadaan ja viedään ne sinne suunnitteluun sitten aktiivisesti mukaan ja systemaattisesti hyödynnettäväksi. Tällöisiä

Saija Halminen: Joo. No sittenhän koulutus on suunniteltu ja se laatu on otettu siinä huomioon, mutta miten sitten siinä käytännön toteutuksessa se laatu sitten varmistetaan?

Satu Uusiautti: No toteutus onkin hyvä kysymys sinänsä. Jos aletaan miettimään ihan siitä, että mistä asti me ajatellaan, että koulutuksen toteutus alkaa, niin sehän alkaa jo siitä — se ei ole pelkästään siis vaan opetustapahtuma — vaan se alkaa jo siitä, kun me alamme suunnitella opiskelijavalintaa. Eli, jos siellä vaiheessa sovelletaan johdonmukaisesti ja avoimesti opiskelijavalinnan kriteereitä, luodaan luotettava, laadukas kuva itsestämme koulutusorganisaationa, johon hakeutua. Ja siitä sitten eteenpäin koulutuksen toteutukseen liittyy se, että miten me tuotamme sitä koulutusta ihan konkreettisesti ja käytännöllisesti siellä koulutuksen arjessa. Niin että me noudatamme kaikkia säännöksiä ja asetettuja kriteereitä, joita koulutukselle on olemassa. Ja tietysti sillä tavalla opiskelijalähtöisellä tavalla.

Siihen liittyy — siihen koulutuksen toteutukseen — myös se, että opetusmenetelmät suunnitellaan tai on suunniteltu siellä suunnitteluvaiheessa ja niitä sovelletaan asianmukaisella tavalla niin, että se tukee opiskelijan aktiivisuutta ja oppimista. Mutta täytyy myös olla hyvin joustava siinä opetuksen konkreettisesti käytännön toteutuksessa. Ja tämä näkökulma on meille hyvin havainnollistava tässä viime aikojen aikana, mitä tuossa olemme korona-aikaa kohdanneet. Ja siellä ehkä juuri tällöinen joustavuus näkökulma tulee hyvin esiin, että miten opetuksen toteutus saadaan toteutettua, vaikka tällöisessä ääriolosuhteissa. Miten siellä toteutuu ne menetelmät ja miltä se vaikka opiskelijasta näyttää?

Saija Halminen: Joo. No Sara tämä on tietysti niin kuin Satu vähän sanoikin. Opiskelijat on siellä keskiössä, niin onko sinulla antaa jotain esimerkkiä tai onko sinulla jotain kokemusta, että miten tällöinen laatu on esimerkiksi näkynyt jossain toteutuksessa?

Sara Heikkinen: No joo minun mielestäni Lapin yliopistossa on ihan hyvin vastattu tähän haasteeseen, että on mielestäni toteutettu hyvin tuo etäopetus. Kun suurin osa opetuksesta on nyt etänä, niin kyllähän se totta kai luo haasteita siihen. Ja sitten minun mielestäni se, että vaikka vuorovaikutteisuus on aina opetuksessa tärkeää, niin erityisesti tässä etäopetuksessa se on tosi tärkeää, koska miten me pystytään varmistamaan se, että siellä ihmiset ei hommaa muuta. Se opetus pitää olla vuorovaikutteista ja semmoista osallistavaa. Ja opetusmateriaalien tulee olla helposti saatavissa ja suunniteltu sitä etätyöskentelyä varten, koska lähiopetukseen suunniteltu materiaali ei välttämättä sovi ollenkaan siihen etäopetukseen.

Saija Halminen: Joo toi on kyllä ihan totta. Voin itsekkin samaistua, että silloin viime keväänä, kun tämä tuli ja alkoi, niin silloinhan tietystikään sitä suunnittelutyötä ei ollut voitu tehdä mitenkään ja se tuli niin yllättäen, että kukaan ei pystynyt siihen valmistautua mitenkään. Niin sen kyllä huomasi, kun vertaa sitä viime kevättä esimerkiksi nyt viime syksyyn ja nyt tätä kevättä. Niin se opetus — jos varmasti sitä suunnittelun kautta — niin nyt tähän on osattu varautua paljon paremmin. Siinä se laatu ainakin näkyy, että se on huomattavasti parantunut.

Satu Uusiautti: Kyllä se on aivan totta, että siinä oltiin aika yllättävän tilanteen edessä. Mutta nyt kun tässä laatunäkökulmasta vielä sitä pohtii ja meillähän toteutettiin näitä henkilökunnan ja

opiskelijoiden etä- ja hybridityökokemuskyselyjä siitä, että miten tyytyväisiä ovat ja minkälaisia kokemuksia siitä on. Niin täällä opetushenkilöstönkin aineistossa näkyy selvästi kuukausien edetessä se, että kuinka he haluavat panostaa siihen laatuun ja kehittää. Kyllä se ilmentää myös syvällistä laatuajattelua ja ymmärrystä sekä kaiken kaikkiaan. Mutta myös opiskelijoiden vastauksissa nämä havainnot laadusta; sieltä tulevat esiin ja koulutuksen laadun kehittämisen ja laadunhallinnan näkökulmasta. Nämäkin kyselyt tuottavat sitä tietoa, että miten me pidetään huolta siitä arkipäivän koulutuksen laadusta ja tämä konkreettisenä esimerkkinä minusta näyttäytyy hyvin tällä tavalla.

Saija Halminen: Niin. No miten tuo laatu näkökulma huomioidaan koulutuksen arvioinnissa ja kehittämisessä?

Satu Uusiautti: No tuohon vähän oikeastaan tuosta jo äsken päästiinkin. Mutta käytännössä meillä on se ihan säännöllinen tällainen koulutuksen ja oppimistulosten seuraamisen ja siihen liittyvien yhteisten toimintamallien järjestelmä ja yhteinen käsitys siitä, että minkälaista tietoa tarvitaan koulutuksen onnistuneisuudesta ja niistä tuloksista, mitä me saamme ja miten sitä voidaan hyödyntää sitten taas koulutuksen kehittämisessä eteenpäin. Eli se, että palaute- ja arviointitietoa hyödynnetään systemaattisesti, niin se on siellä ytimessä. Ja juuri vaikkapa opiskelijoilta tulevat palautteet, niin niiden hyödyntäminen on äärimmäisen tärkeää. Toki tietenkin palautteet myös vaikkapa meidän alumneiltamme ja ulkopuolisilta sidosryhmiltä. Niiden kaikkien kanssa pystytään tarkkailemaan sitten vaikkapa sitä, että minkälainen on se koulutuksen laatu suhteessa työllistymiseen, työelämätaitoihin, miltä näyttää työelämäyhteydet koulutuksen näkökulmasta ja niin edelleen.

Saija Halminen: Joo. Ja nyt on sitten Lapin yliopistokin mukana tässä arvioinnissa, mikä on nyt meneillään ja tulossa, niin mitä sitten koulutuksen osalta näissä arvioinneissa arvioidaan?

Satu Uusiautti: No joo, koulutukseen osalta arvioinnissa on itseasiassa kolme semmoista osa-aluetta, jotka ovat nimeltään osaamista luova korkeakoulu, koulutuksen toteutus ja koulutuksen arviointi ja kehittäminen. Tämä ensimmäinen, osaamista luova korkeakoulu, linkittyy juuri siihen, että miten me suunnittelemme koulutusta ja tarkastelemme niitä hyödynnettäviä opetusmenetelmiä. Esimerkiksi oppimisen arvioinnin menetelmiä, oppimisympäristöjä, jotka tukevat niitä tavoitteita mitä osaamiselle asetetaan. Ja millä tavalla meidän tavoitteemme ilmentää vaikka sitä meidän strategiaamme. Niitä vähän samoja asioita, mitä tuossa alkupäässä myös toin esiin. Siinä sitten arvioidaan tätä koulutuksen toteutusta. Mitä me käytännössä tehdään, miltä se näyttää, mitä siellä on hyvää, mitä on kehittämisen kohteita? Me on tuotettu sellaisia itsearviointiraportteja näihin kaikkiin osa-alueisiin liittyen yhteistyössä yksiköiden kanssa ja tunnustetaan siellä niitä meidän toiminnan periaatteita, mutta myös hyviä käytänteitä ja näitä kehittämisen kohteita. Samoin siis tämä koulutuksen arviointi ja kehittäminen ovat arvioinnin kohteena, että miten me arvioimme omaa toimintaamme ja miten me kehitämme sitä sen pohjalta.

Sitten arvioinnissa on myös kaksi muuta osa-aluetta, jotka eivät välttämättä liity juuri koulutuksen toteutukseen, mutta meillä ne nyt linkittyvät siihen. Eli on tällainen oppivan korkeakoulun arviointialue ja vertaisoppimisen arviointialue. Tämä oppivan korkeakoulun arviointialue on tällainen korkeakoulun itse valitsema arviointialue, joka ei sinänsä vaikuta siihen, että miten me suoriudumme siellä arvioinnista. Eli se siihen läpäisyyn se ei vaikuta, mutta se on sellainen profiloitumista tai strategian kannalta keskeinen alue, josta me haluamme saada palautetta ja sillä tavalla hyödyntää sitä tietoa sen onnistumisesta ja skaalautuvuudesta läpi meidän koulutuksemme.

Ja meillä siis tämä meidän valitsemamme arviointialue on hanke- ja tutkimusyhteistyön nivominen kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmaan. Eli sieltä toivomme, että saamme myös sellaisia kehittämisideoita, jota voidaan viedä läpi koko yliopiston.

No sitten vertaisoppimisen arviointialue; me valitsimme siihen opiskelijapalautejärjestelmän, tämmöiseksi vertaisoppimisen kohteeksi ja meillä vertaisoppimisen kumppanina toimi Helsingin yliopiston yliopistopedagogiikan keskus, jossa on kehitetty juuri tätä palautejärjestelmää sillä tavalla, että se antaa refleктоivaa pohjaa oman oppimisen seurantaan opiskelijoille, mutta myös opetuksenkin tarkkailuun ja opetuksessa kehittymiseen. Eli tämmöisiä alueita siis kaiken kaikkiaan koulutuksessa arvioidaan auditoinnissa ihan läpikotaisin.

Saija Halminen: Joo kiitos paljon Satu ja Sara teidän vastauksistanne.